

NEW GENERATION MERCANTILISM: TRUMPISM

Haluk YERGIN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turkey
halukyergin@yyu.edu.tr

Abstract:

Mercantilism is the economic theory accepted throughout Europe between the 1500s and 1800s. This width and length led to different applications and names in terms of time and space. Within the same logic, each country has shown different applications to its own conditions.

Especially II. After World War II, attempts to remove protectionism started within the framework of GATT negotiations. As a result of very difficult meetings and conferences, progress has been made towards free trade.

When D. Trump was elected president as a result of the 2016 US Presidential Elections, the customs walls were raised and protectionism started. Especially China and the EU have been increasingly applied customs duties. These practices did not improve the foreign trade deficit and budget deficit. How the new government will overcome this dilemma and which policies it will implement are also important for global trade. In this study, projections will be tried to be presented with the help of relevant data.

Keywords: New mercantilism, Trumpism, Global Trade

JEL Codes: F1, F2, F5

YENİ NESİL MERKANTİLİZM: TRUMPİZM

Özet:

Merkantilizm tüm Avrupa'da 1500 ve 1800'ler arasında kabul görmüş ekonomik teoridir. Bu genişlik ve uzunluk, zaman ve mekan bakımından farklı uygulamalar ve isimlerle anılmasına yol açmıştır. Aynı mantık çerçevesinde her ülke kendi şartlarına farklı uygulamalar göstermiştir.

Özellikle II. Dünya Savaşından sonra GATT görüşmeleri çerçevesinde korumacılığı kaldırma girişimleri başlamıştır. Yapılan çok zorlu toplantı ve konferanslar neticesinde serbest ticarete doğru ilerleme kaydedilmiştir.

2016 ABD Başkanlık Seçimleri sonucunda D. Trump başkan seçilince gümrük duvarları yükseltilmiş ve korumacılık başlamıştır. Özellikle Çin ve AB'ye giderek artan oranda gümrük vergileri uygulanmıştır. Bu uygulamalar dış ticaret açığı ve bütçe açığında bir iyileşme yapmamıştır. Yeni hükümetin bu ikilemi nasıl aşacağı ve hangi politikaları uygulayacağı küresel ticaret bakımından da önem arz etmektedir. Bu çalışma da konu ile ilgili veriler yardımıyla projeksiyonlar sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: New merkantilizm, Trumpizm, Küresel ticaret

JEL Kodları: F1, F2, F5

GİRİŞ:

“Trump, İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımından doğan yarım asırlık uluslararası kurumları açıkça reddederek, "Küreselizmi reddediyoruz ve vatanseverlik doktrinini kucaklıyoruz" dedi.

Bu, egemenliğin üstünlüğünün ve tüm ulusların, "Önce Amerika" dış politika yaklaşımının kendi versiyonlarını benimsemesi gerektiği fikrinin bir ilanıydı.”

(Hennigan, 2018)

Devletin ekonomideki rolü, yön vermesi veya politika olarak ekonominin olabildiğince dışında kalma çabaları ve bu politikaların düzeyi tarihsel süreç içinde hem uygulanmış hem de tartışılmıştır. Ulus devletlerin oluşumuyla da, merkantilizm, devletin ekonomideki rolünün oldukça yüksek olduğu bir ekonomik politikadır.

Liberal iktisat politikalarını tercih eden yönetimler de, hükümetler devleti ekonomik uygulamaların dışında tutmamışlardır. Yaklaşık üç yüz yıl hem zaman hem de ülke bakımından tüm Avrupa'da farklı modellerde uygulanan ekonomik politika hiçbir zaman kaybolmamıştır. Ülke veya küresel ölçekte meydana gelen ekonomik problemler, krizler devletleri ekonomik uygulamalara daha çok sürüklemiştir. 1929 Ekonomik Krizi'nde bu durum yaşanmış ve devletlerin bireysel çabaları rekabetçi devalüasyon uygulamaları krizi daha çok derinleştirmiştir. Çıkış yolu olarak devletin müdahalesi kabul görmüş ve uygulanmıştır.

ABD Başkanı Trump, seçim konuşmalarında yapmış olduğu vaatleri başkanlık görevine başlar başlamaz uygulamaya koydu. Gümrük duvarları ile yerli üretimi destekleme politikaları, Meksika sınırına fiziki duvar örülmesine varacak düzeyde korumacı anlayış, küresel örgütlerle ilişkiler, yürürlüğe girecek olan ve yürürlükteki entegrasyon hareketlerini yeniden gözden geçirme hatta bazı anlaşmaları bozmak, yeni nesil merkantilist anlayışın ve politikaların son dönemdeki yansımalarıdır. Bu korumacılık uygulamaları “Trump merkantilizmi” veya “Trumpizm” olarak adlandırılabilir. Kısaca; Mart 2015'te cumhurbaşkanlığına aday olmayı planladığını duyurduğundan bu yana kamuoyuna duyurulan önermeler koleksiyonu, "Trump Doc-trine" veya kısaca "Trumpism" dediğimiz şey. (Pham, Ramiah, vd.2018)

Trumpizm bir çok çalışmanın konusu olmuştur: (Stiglitz, 2020) “Plagued by Trumpism” makalesinde Trumpizm’i COVID-19, çerçevesinde ele almıştır. (Blyth; 2016) Global Trumpism, Why Trump’s Victory Was 30 Years in the Making and Why It Won’t Stop Here, makalesinde, Neoliberalizm dönemi sona erdi. Neoliberalizm çağı yeni başladı ifadelerini kullanarak değişimi açıklamaya çalışmıştır. (Pham, Ramiah vd; 2018) The Financial Effects of Trumpism çalışmasında, Radikal politika değişikliklerinin finansal piyasalardaki dalgalanmasını açıklamıştır.

Merkantilizme Genel Bir Bakış:

Merkantilizm tek bir tanım ya da uygulamayla tanımlanamayacak bir görünüm arz eder. Ortak bir düşünceye ilişkin olarak “merkantil sistem” kavramının, ilk kez Marquis de Mirabeau tarafından 1763’de kullanıldığını ifade edilmektedir (Eren, 2011; 47). Buna karşın “merkantilizm” ifadesini ilk kullanan kişi Adam Smith’dir. (ekodialog.com; erişim: 13.03.2021) Merkantilizm, üç yüz yıla yakın süre zarfında Avrupa’nın tamamında kabul görmüş teoriden ziyade bir iktisat politikası görünümündedir.

Düşünce Şekli ve Yaklaşım Dönemi	İlgi Alanı	Temel Temsilcileri
Külçeciler 1623 öncesi	Nakit Sorunları	Hales, Malynes
Merkantilistler 1623-1668	Dış Ticaret	Bacon, Misselden, Mun, Child, Barbon, Locke
Üretim Yanlısı 1668 Sonrası	Yerel Üretim	Culpeper, Petty, North, Carry, Davenant, Law, Steuart

Eren; 2011, Ehrlich; 1955

Yukarıda verilen tabloda zaman bakımından bir değişim olduğu görülmektedir. Aynı zamanda tüm Avrupa için homojen bir politika olmadığı, her ülkenin kendi yapısına uygun bir politika izlediği söylenmektedir. Devletin ekonomideki etkin rolü, gücü elde bulundurma ve sabit zenginlikten pay arttırma ise merkantilizmin genel kabul görmüş özellikleridir. (Güneş, Aydemir; 2006, 147), Avusturyalı avukat Philipp Wilhelm Von Hornick’in 1684 yılında kaleme aldığı manifestoda merkantilizmin özelliklerini özetle şu şekilde belirtmiştir: Ülkenin tüm topraklarının üretime ayrılması gerekir, hammaddeleri mamul maddeye dönüştürme amaçlanmalı, çalışan nüfusun artışı teşvik edilmeli, altın ve gümüşün ülke dışına çıkarılması yasaklanmalı, mümkün olduğunca yabancı mal ithalatı durdurulmalı, ithal edilmesi zorunlu mallar altın ve gümüş harcanmadan mal mukabilinde alınmalı, ithalat girdi olarak kullanılan

mallardan olmalı, ülkenin ürettiği ürünler altın ve gümüş karşılığı ihraç edilmeli ve ülkede üretilen malların ithalatına izin verilmemelidir.

Merkantilizm, feodal sistemin çökmesinin ardından ulus devletlerin ortaya çıkması ile birlikte devlet yönetiminde merkezileşmenin sağlanması aşamasında önemli görev(ler) üstlenmiştir. Çünkü merkantilizm düşüncesi, devletin ekonomiye müdahale etmesi gerekliliğini kendi fikirsel bütünlüğü içerisinde yönetim sistemine aktarmaya çalışmıştır. İşte bu çabaların yönetim sistemine yansımalarının sonucu da Almanya’da kameral bilimler/kameralizm (gerçekte, devlet yönetimi açısından “ekonomi, maliye, muhasebe, yönetim sanatı, örgüt ve personel sorunları ve yöneticilerin seçimi ve eğitimi gibi...” farklı disiplinler ile desteklenmiş çok boyutlu bir tarafının olduğu ifade edilebilmektedir) adı ile ortaya çıkmıştır (Eryılmaz, 2012, s. 34, alt: Demir, 2020; 128)

Yukarıda sayılan unsurlar, sanayi, ticaret, kamu maliye sistemi veya külçecilik anlayışına dayalı merkantilizm iktisat politikasının genel anlayışını temsil etmektedir. Dış ticaret fazlası anlayışıyla, günümüzde oldukça önemli olan “ödemeler bilançosu” kavramının temelini oluşturmuşlardır.

Başkan D. Trump ve Trumpizm

“Başkan Trump, genellikle 80’li yıllarda kalmış gibi görünüyor. Ama bu dönem Reagan dönemi ile değil, daha çok 1680’ler ile açıklanabilir. İzlenen ticaret politikaları ve bunların ardındaki sözde mantık, klasik merkantilizme esrarengiz bir benzerlik taşıyor. 18. yüzyıldan kalma bir tüccar gibi, Trump, ticaretten karşılıklı kazanç algılamıyor. Herhangi bir işlemde, yalnızca bir kazanan ve bir kaybeden görür ve kazanan bu anlayışa göre ticaret fazlasına kimin sahip olduğuna göre belirlenir.” (Rampell,2018)

Trumpizm olarak adlandırdığımız merkantilist anlayış, uluslararası kuruluşlar, uluslararası ticaret ve yatırım ortaklık anlaşmaları, sermaye hareketleri, küreselleşmeyi giderek güçlendirirken, hiper-küreselleşme kavramı gündeme gelirken bu akımı tersine çevirme ulusalcılık, korumacılık, uluslararası anlaşmaların iptali veya yeniden gözden geçirilmesi olarak anlaşılabilir.

Devletin müdahaleci politikası iç ve dış dengeleri istikrarlı bir görünüme kavuşturmak için yapılır. İç istikrar için düşük oranlı enflasyon (Tablo 1) ve istihdam, düşük oranlı işsizlik oranları (Tablo 2) iki temel unsurdur. 2016 seçimlerinden sonra 2017’nin ocak ayında göreve

başlayan D. Trump, 2020 yılının Kasım ayında seçimi kaybetmesiyle 2021 yılının ocak ayında görevi J. Biden'e devretti.

Donald Trump'ın Amerika Birleşik Devletleri Başkanlığına beklenmedik bir şekilde seçilmesi, yeni yönetimin bir yıldan biraz daha uzun bir süre içinde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ekonomi politikalarında büyük değişikliklere yol açtı ve gelecekte daha fazla değişiklik bekleniyor. Bu politikalardan bazıları çok tartışmalı ve geçmişle büyük bir kopuşu temsil ediyor ve şimdiden ABD ve dünya ekonomisi üzerinde büyük bir etki yarattı (Salvatore, 2018; 480). "Büyük devlet" özelliği sonucu, ABD'de meydana gelen değişimler veya uygulanan politikalar küresel anlamda olumlu veya olumsuz bir sonuç doğurmaktadır. Dış ticaret söz konusu olduğunda korumacı politikalar mütekabiliyet/misilleme ilkesi gereği karşı bir politika doğurmaktadır bu da küresel anlamda dış ticarete korumacılığın yayılmasını arttıran bir etki doğurabilir.

Trump'ın "Önce Amerika" vizyonunun üç temel unsuru olduğunu ifade edilmektedir bunlar: ABD'yi küresel politikadan ayırmak, müttefikleri küçümsemek ve otokratik liderlerle daha yakın olmak (Khan, 2020). Dünyayı bu şekilde küreselciler ve ulusalcılar olarak iki gruba ayırması D. Trump'ın başka bir ekonomi politika izleyeceğinin işaretlerini vermektedir. Küresel örgütlerle (WTO, WHO) ilişkilerini askıya alması veya bu yönlü girişimler bu düşüncelerin bir yansımasıdır.

Tablo 1: Enflasyon Oranları ABD

Yıl	Enflasyon Oranı (%)	Yıllık Değişim
2020	0.62%	-1.62%
2019	1.81%	-0.63%
2018	2.44%	0.31%
2017	2.13%	0.87%
2016	1.26%	1.14%
2015	0.12%	-1.50%
2014	1.62%	0.16%
2013	1.46%	-0.60%
2012	2.07%	-1.09%

Yıl	Enflasyon Oranı (%)	Yıllık Değişim
2011	3.16%	1.52%
2010	1.64%	2.00%

statista.com

Enflasyon oranlarında, Trump döneminde bir artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında % 1.26 olan enflasyon oranı 2017 yılında 0.87 puan artarak % 2.13 olmuş ve ertesi yıl da artış devam etmiş ve %2.44 olmuştur. 2019 yılında azalış göstermiş ve %1.81 olmuştur. Bu oranlar istikrarlı bir görünüm olmadığını göstermektedir. 2020 yılı oranları Covid-19 Pandemi nedeniyle özel bir durum olduğundan analize dahil edilmemiştir. Enflasyon artışında, yüksek gümrük duvarlarıyla artan maliyetlerin fiyatlara yansması görece yüksek oranlara ulaşılmasını sağlamıştır. Bu da ABD’li tüketicilerin zarar görmesi olarak anlaşılmalıdır (Lin, Wang, 2018; 599).

Tablo 2: İşsizlik Oranları ABD

Yıl	İşsizlik Oranları (%)	Yıllık Değişim
2020	8.1%	4.4%
2019	3.7%	-0.2%
2018	3.9%	-0.5%
2017	4.4%	-0.5%
2016	4.9%	-0.4%
2015	5.3%	-0.9%
2014	6.2%	-1.2%
2013	7.4%	-0.7%
2012	8.1%	-0.8%
2011	8.9%	-0.7%
2010	9.6%	0.3%

statista.com

D.Trump dönemine dair iç istikrarın diğer bir temel konusu olan işsizlik oranlarına bakıldığında, 2008-2009 global krizinin ABD ekonomisine yaptığı olumsuz etkiler 2010 yılında % 9.6 olan işsizlik oranıyla hemen fark edilmektedir. Bu oran son dönemin en yüksek işsizlik oranıdır. 2010 yılından sonra işsizlik oranları her yıl azalış göstermiş ve bu görünüm D.Trump'ın başkanlığı döneminde de devam etmiş ve % 3.7'ye kadar gerilemiştir. Covid-19 Pandemi nedeniyle 2020 yılında dramatik bir artış göstermiş ve bir yılda % 4.4 artışla % 8.1'e ulaşmıştır. Böyle bir görünüm karşısında koruma duvarlarının kaldırılması ve serbest ticaret uygulamalarına geçiş üzerinde çok düşünülmesi gereken bir iktisat politikasıdır. Küresel krizden sonra son dönemlerin en düşük işsizlik oranı yakalanmışken pandemi nedeniyle işsizlik oranında ani yükseliş karşısında serbest ticaret geçilmesi durumunda artacak olan ithalatın istihdamı olumsuz etkileme beklentisi ekonomi kararlara etki edecektir.

Tablo 3: Bütçe Açığı ve Bütçe Açığının GSYİH Oranı

YIL	BÜTÇE AÇIĞI (MİLYAR \$)	BÜTÇE AÇIĞI/GSYİH (%)
2010	1.294	8.6
2011	1.300	8.3
2012	1.087	6.7
2013	680	4.1
2014	485	2.8
2015	438	2.4
2016	585	3.1
2017	665	3.4
2018	779	3.8
2019	984	4.6
2020	1.083(Covid öncesi bütçe)	4.8
2020 C	3.700 (Covid Etkisi ile)	17.9

thebalance.com

Tablo 4: ABD Yıllık Büyüme Oranları ve Yıllık Değişim

YIL	BÜYÜME ORANI %	YILLIK DEĞİŞİM
2020	-4.270	-6.43
2019	2.161	-0.76
2018	2.927	0.55
2017	2.370	0.74
2016	1.638	-1.27
2015	2.908	0.38
2014	2.526	0.68
2013	1.842	-0.41

2012	2.250	0.7
2011	1.551	-1.01
2010	2.564	5.10
2009	-2537	-2.40

statista.com, worldbank

Bütçe açığı ve bütçe açığının GSYİH oranı (Tablo: 3) kamu ekonomisinin disiplini ve istikrarı bakımından önemli bir konudur. Bütçe açığının D. Trump döneminde oldukça önemli şekilde arttığı görülmektedir. Küresel kriz sonrası daha dengeli bir görünüm kazanan bütçe açığı son dönemde giderek artmıştır bu durum bütçe açığının GSYİH oranına da yansımıştır. 2020 yılında ise bütçe açığı ve oranı tarihi bir rekor kırmıştır. ABD yıllık büyüme oranları (Tablo: 4) 2008-2009 küresel kriz etkisiyle negatif görünüm kazanmasına rağmen kısa sürede bir toparlanma göstermiştir. Ortalama %2 civarında bir büyüme görülmektedir. 2020 yılında ise COVID-19 etkisi küçülme yaşanmasına neden olmuştur. Bu küçülme karşısında, yeni yönetimin korumacı politikaları terk edip etmeyeceği önümüzdeki dönemde görülecek.

Dış Ticaret ve Uygulamalar:

Uluslararası cephede Trump, uluslararası ticaret anlaşmalarında reform yapma veya vazgeçme ve ticaret korumasını artırma sözü verdi. Çünkü, Başkan Trump, ABD ticaret açığının ABD aleyhine yapılan olumsuz ticaret anlaşmalarından kaynaklandığını savunuyor ve bunları ikili yeniden müzakereler veya tek taraflı eylemlerle ortadan kaldırma sözü verdi (Lin, Wang, 2018; 579). Bu nedenle, "tarihteki en kötü ticaret anlaşması" olarak adlandırdığı NAFTA'yı yeniden müzakere etme sözü verdi, Trans-Pasifik Ortaklığı'ndan (TPP) çekildi, Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'nı (TTIP) askıya aldı, Büyük ABD ticaret açıklarını azaltmak için ithalat tarifeleri uyguladı. Paris İklim Anlaşması'ndan ayrılma, yasadışı göçü kısıtlama ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ciddi suçlar işleyen yasadışı göçmenleri sınır dışı etme veya ülkelerine geri gönderme reformların ve vaatlerin sonucudur (Salvatore; 2018;482).

Dış ticaret, uluslararası ticari anlaşmalar, küresel örgütlerle ilişkiler, Başkan Trump döneminin en tartışmalı uygulamalarından biridir. Dış ticaret olayına, sıfır toplam bir oyun olarak bakan Trump için negatif bir ikili dış ticaret dengesi ticaret ortağının kurallara göre oynamadığını göstermektedir (english.bdi.eu; erişim: 12.03.2021). Dış fazla ve dış açık konusuna odaklanma sonucu dış ticaret hacmi göz ardı edilebilmektedir. Oysa 2008-2009 küresel krizinde dış ticaret açığı en düşük seviyesinde olmasına rağmen, azalan dış ticaret açığı ülke için olumlu olmamış, toplam dış ticaret hacmindeki daralma, üretim ve perakende

sektöründe istihdamı olumsuz etkilemiş ve ülke veya ülkeler için durgunluğa ve daralmaya yol açmıştır.

Başkan Trump, hedeflerine ulaşmak için çok taraflı işbirliği yerine ikili ve karşılıklı çözümlere odaklandı. Başkan Trump, göreve geldiği ilk gün, ABD'yi Trans-Pasifik Ortaklığı'ndan (TPP) (Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Meksika, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Vietnam, Peru, Şili, Malezya, Singapur ve Brunei'yi içeren 12 uluslu ticaret anlaşmasıdır) çıkaran bildiriye imzaladı. Ayrıca ABD ve AB arasında imzalanan ve şimdi ABD Başkanı J.Biden'in başkan yardımcısı olduğu dönemde Barack Obama yönetiminde imzalanan Transatlantik Serbest Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması (TTIP), Trump tarafından iptal edildi. Bu politikalar, çokuluslu ticaret anlaşmaları çağının sona erdiğinin ilan edilmesidir. 1980-1990'lı yıllarda büyük umutlarla başlanan şirket evlilikleri (merger) beklenen sonucu vermemiş ve kendiliğinden kapanmıştı. AB içinde yaşanan "exit" krizleri de tüm çok uluslu anlaşmalar için handikap oluşturmaktadır.

Trump'ın izlediği politikaların mottosu, "Önce Amerika" dır (Solis, 2017). Önce Amerikan çalışanları, önce Amerikan firmaları, önce Amerikan ürünleri gibi. Yukarıda sayılanlar özetlendiğinde, dış ticaret ilişkileri yeniden düzenlenmeye çalışıldı, süresi dolan anlaşmalar için yeni ABD için daha avantajlı müzakereler teklif edilirken henüz yürürlüğe girmemiş anlaşmalardan çekilmek, dış ticarete korumacı uygulamaları yürürlüğe sokmak ve bunun için seçili ürünlerde yüksek gümrük vergileri uygulamak uygulanan iktisadi politika araçlarıydı. ABD, toplam dış ticareti, (Tablo:5), Avrupa Birliği dış ticareti (Tablo:6) ve özellikle Çin ile yapılan dış ticaret rakamları incelendiğinde ABD aleyhine oldukça yüksek dış ticaret rakamlarının "tüccar anlayışı" için pek tahammül edilebilir olduğu söylenemez.

Kronolojik olarak başkanlık emirleri ile gerçekleştirilen değişiklikler, şu şekilde özetlenmektedir:

- **8 Mart 2018;** Seçili ürünlerde, demir-çelik ithalatında yüzde 25, alüminyum ithalatında ise yüzde 10 olarak belirlenen ek gümrük vergilerinin ürün bazında tanımlanması. Bazı ülkeler muaf tutuluyor.

- **10 Ağustos 2018;** Demir-çelik sektöründe seçilen ürünlerde ithalatın beklendiği kadar düşmemesi ve yerli kapasite kullanımının hedeflenen seviyeye yükselmemesi göz önünde bulundurularak, 13 Ağustos 2018 tarihinden itibaren Türkiye'den gerçekleştirilen demir-çelik ithalatında uygulanacak ek vergi oranının yüzde 25'ten yüzde 50'ye çıkarılması.

01 Eylül 2019; Donald Trump, Çin ile devam eden ticaret savaşında, 1 Eylül tarihinde devreye girecek yeni bir ek gümrük vergisi duyurusunu yaptı. Trump, 300 milyar dolar değerindeki Çin ürününe yüzde 10 oranında ek vergi getirileceğini açıkladı. (bbc.com; erişim: 16.03.2021)

16 Mayıs 2019; Türkiye'den gerçekleştirilen demir-çelik ithalatında uygulanan ek vergi oranının yüzde 50'den yüzde 25'e geri indirilmesi.

08 Temmuz 2019; Başkan Trump, ABD Ticaret Temsilcisine (USTR) yaklaşık 550 milyar dolarlık Çin ithalatında tarifeleri% 5 artırma talimatı verdi. Yaklaşık 250 milyar dolar değerindeki Çin ithalatının% 25'lik tarifeleri için USTR, bir bildirim ve yorum dönemini takiben 1 Ekim'den itibaren tarife oranını% 30'a çıkarma sürecini başlatacak. Başkan'ın bu ayın başlarında duyurduğu yaklaşık 300 milyar dolarlık Çin ithalatına ilişkin% 10'luk tarifeler için, tarifeler, bu ithalattaki tarife artışları için önceden planlanan tarihlere geçerli olmak üzere şimdi% 15 olacak. (ustr.gov. erişim; 17.03.2021)

ABD'nin, demir-çelik ve alüminyum sektöründeki dış ticaret açığının, toplam dış ticaret açığındaki payı 2008-2009 küresel kriz döneminde en alt düzey olan yüzde 2 civarındayken daha sonraki yıllarda yüzde 4 ile 6 arasında seyretmiştir. Uygulanan yeni ve yüksek gümrük oranları bu oran da azalışa neden olmamıştır. (Düşündere, Dündar, 2019; 8)

08 Temmuz 2019

Tablo 5: ABD Toplam Dış Ticaret Dengesi

YIL	İHRACAT (1000\$)	İTHALAT (1.000 \$)	DENGE (1000 \$)
2020	1.431.610.4	2,336,561.0	-904,950.6
2019	1,643,160.9	2,497,531.5	-854,370.6
2018	1,665,688.5	2,537,729.3	-872,040.8
2017	1,547,195.4	2,339,591.3	-792,395.9
2016	1,451,459.7	2,186,785.9	-735,326.2
2015	1,503,328.4	2,248,811.4	-745,483.0
2014	1,621,873.8	2,356,356.1	-734,482.3
2013	1,578,516.9	2,267,986.7	-689,469.9
2012	1,545,820.8	2,276,267.1	-730,446.3
2011	1,482,507.0	2,207,954.0	-725,447.0
2010	1,278,493.0	1,913,858.0	-635,365.0
2009	1,056,042.0	1,559,625.0	-503,583.0

census.gov

Tablo 6: ABD –Avrupa Birliği (AB) Dış Ticaret Dengesi

YIL	İHRACAT (1000\$)	İTHALAT (1.000 \$)	DENGE (1000 \$)
2020	237,902.4	420,057.7	-182,155.3

2019	336,725.8	515,208.2	-178,482.4
2018	318,407.7	486,934.8	-168,527.1
2017	283,290.6	434,865.7	-151,575.1
2016	269,650.1	416,331.4	-146,681.3
2015	271,911.2	427,810.3	-155,899.1
2014	276,274.4	420,608.8	-144,334.4
2013	262,095.3	387,510.4	-125,415.0
2012	265,372.5	381,755.4	-116,382.9
2011	269,068.7	368,463.9	-99,395.2
2010	239,591.0	319,263.8	-79,672.9
2009	220,599.3	281,800.8	-61,201.5

census.gov

Tablo: 7 ABD –Çin Dış Ticaret Dengesi

YIL	İHRACAT (1000\$)	İTHALAT (1.000 \$)	DENGE (1000 \$)
2020	124,648.5	435,449.0	-310,800.5
2019	106,447.3	451,651.4	-345,204.2
2018	120,289.3	539,243.1	-418,953.9
2017	129,997.2	505,165.1	-375,167.9
2016	115,594.8	462,420.0	-346,825.2
2015	115,873.4	483,201.7	-367,328.3
2014	123,657.2	468,474.9	-344,817.7
2013	121,746.2	440,430.0	-318,683.8
2012	110,516.6	425,619.1	-315,102.5
2011	104,121.5	399,371.2	-295,249.7
2010	91,911.1	364,952.6	-273,041.6
2009	69,496.7	296,373.9	-226,877.2

census.gov

ABD'nin dış ticaret politikası ve DTÖ'ye bakışı hazırlanan yıllık raporda şu şekildedir: *“Vergi politikası gibi ticaret politikası da Amerikan halkının isteklerini, endişelerini ve önceliklerini yansıtmalı ve Amerikalılara karşı sorumlu olmayan teknokratlar tarafından dikte edilmemelidir. Amerika Birleşik Devletleri bağımsız bir ulus olmaya devam ediyor ve ticaret politikamız burada yapılacak - Cenevre'de değil. DTÖ Temyiz Organı ve anlaşmazlık çözüm sisteminin Amerika Birleşik Devletleri'ni asla kabul etmediğimiz bir zorunluluk deli gömleğine zorlamasına izin vermeyeceğiz.”* (2018, Annual Report Office of the United States Trade Representative) Yukarıdaki ifadeler hem DTÖ ile ilişkileri yansıtmakta hem de dış ticareti belirleyen unsurun üst bir kuruluş değil ABD'nin çıkarları olacağına açık bir beyandır.

Bu beyana rağmen ve dış ticaretin daha dengeli olması gerektiği ifade edilmesine rağmen, son dönem ABD- AB, ABD- Çin ve ABD Toplam dış ticaret rakamları incelendiğinde, sürekli

dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. 2001 yılında Çin'in DTÖ üyeliğinden sonra dış ticaret açığının giderek arttığı belirtilmektedir (Scott, 2017).

2018 ve 2019 yıllarında ülkenin ihracatında azalış fark Yüksek gümrük vergileri uygulanan ülkelerden mütekabiliyet ilkesi gereği yapılan misillemeler sonucu ABD ekonomisi zarar görmüştür. (Shalal, 2020) bu zararı, 2018 den itibaren ABD şirketleri için 46 milyar dolar olarak ifade etmiştir. 2008-2009 Küresel krizinde dış ticaret hacminde daralma ile birlikte dış ticaret açığında daralma olduğu görülmektedir. ABD'nin, AB ve Çin ile yaptığı dış ticaret incelendiğinde. Çelik ve alüminyum ürünlerine getirilen ek gümrük vergilerinin, dış ticaret açığında bir düşmeye neden olmadığı görülmektedir.(Lin, Wang, 2018, 581) Bu durumu “ABD ticaret açığının kökeninin Çin'in döviz kuru politikası ve Başkan Trump'ın ileri sürdüğü gibi diğer ticaret manipülasyonları olmadığını iddia ediyoruz. Bu nedenle, Çin'in ABD'ye yaptığı ithalatın önündeki ticari engellerin yükseltilmesi, ABD'nin toplam ticaret açıklarının hafifletilmesine yardımcı olmayacaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

Uluslararası ticarete, tüccarların alışkanlıklarını bozmaları kolay bir uygulama değildir. Firmalar uzun süre ticarete buldukları tüccarlarla güven ortamı da oluşmuşsa bu durumu değiştirmek istemezler. Sürdürülebilir maliyet alışkanlıkları bozmaya yetmez. ABD ve diğer ülkelerle yapılan ticaret hacminde önemli değişiklik olmaması bu alışkanlıkla açıklanabilir.

SONUÇ:

ABD'nin 45. Başkanı Trump kendisinin de bir tüccar olması özelliğiyle dış ticareti ve dış ticareti merkantilist anlayışa göre şekillendirmiş. Tarihin bir dönemini çok etkileyen iktisat politikası olarak her ülkede, Colbertizm veya Katedralizm gibi farklı isimlerle karşımıza çıkan iktisat politikasını yeniden canlandırmış ve dünya gündemine sokmuştur.

ABD'nin yapmış olduğu korumacı politikalar, eleştirilirken, dünyada geleneksel hale gelmiş birçok devletçi uygulamalar göz ardı edilmektedir. Ekonomik olarak gelişmiş ülkeler özellikle “stratejik ürünlerde” ve savunma sanayinde korumacılığı daima sürdürmüşlerdir. Gelişmekte olan ekonomiler ise “Genç Endüstri Tezi” kapsamında korumacılık yapmışlardır. 16. 17. yüzyılda altın ve değerli madenlere sahip olmak temel sebep olan gücün kaynağı iken günümüzde enerji ve enerji koridorları gücün kaynağı olmuştur. Ülkeler, enerji kaynaklarına sahip olmak için şirket ölçeğinde olsa bile devlet gücünü kullanmışlardır. Devletler, bu konuda hem araç hem de amaç edinilmiştir.

Doğal kaynaklar ve değerli madenler ile ilgili kavramlar da devletin etkinliğine göre değişmektedir. Doğal kaynak zenginliği bazı ülkeler için zenginlik ve refah olarak yansırken bazı ülkeler için ise problem olabilmektedir. Gelişmiş ekonomilerde, güçlü bir yönetim için, doğal kaynaklardan elde edilen gelir hem gelir artışına hem de adil gelir dağılımına sebep olurken, güçlü bir iradeye sahip olmayan ülkeler için “doğal kaynak laneti” olarak adlandırılmaktadır.

II. Dünya Savaşı’ndan itibaren giderek güçlenen ve çeşitlenen küreselleşme akımını tersine döndürüp ulusalcılığı yeniden tesis etme girişimi nedeniyle “Trumpizm” kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dört yıl gibi kısa bir süre zarfında oldukça tartışmalı uygulamalara imza atmış Meksika sınırına örülen fiziki duvar ve özellikle Çin ürünlerine uyguladığı yüksek gümrük (fiziki olmayan) duvarları nedeniyle bir çeşit “duvar ekonomisi” uygulamıştır.

2021 yılında J. Biden başkanlığında işbaşına geçen yeni yönetim bu uygulamaları kaldırıp kaldırmamakta bir ikilem yaşayacaktır. Daha liberal ekonomi uygulamaların özellikle istihdam üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri bu ikilemi derinleştirecektir.

KAYNAKÇA

Annual Report (2018), 2019 Trade Policy Agenda and 2018 Annual Report of the President of the United States on the Trade Agreements Program

Düşündere A.T., DüNDAR Merve, (2019), Amerika'nın Demir-Çelik Ve Alüminyum İthalatına Getirdiği Ek Gümrük Vergileri, Türkiye'yi Ne Kadar Etkiledi? TEPAV, Türkiye Ekonomi Politikaları Vakfı,

Eren Ahmet Arif, (2011), Sir William Petty: Merkantilist Bir Düşünür Mü? Ekonomik Yaklaşım, Cilt:22, Sayı: 79

Eryılmaz, B. (2012). Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar. Kocaeli: Umuttepe Yayınları

Hennigan W.J.,(2018), 'We Reject Globalism.' President Trump Took 'America First' to the United Nations, <https://time.com/5406130/we-reject-globalism-president-trump-took-america-first-to-the-united-nations/>

How Did Donald Trump Change U.S. Trade Policy and What Can We Expect from Joe Biden? <https://english.bdi.eu/article/news/how-did-donald-trump-change-us-trade-policy-and-what-can-we-expect-from-joe-biden/>

<https://www.statista.com/statistics/191077/inflation-rate-in-the-usa-since-1990/>

<https://www.statista.com/statistics/193290/unemployment-rate-in-the-usa-since-1990/>

Huy Nguyen Anh Pham, Vikash Ramiah , Nisreen Moosa , Tam Huynh , Nhi Pham, The Financial Effects of Trumpism, Economic Modelling, Volume 74, August 2018, Pages 264-274

Khan Stephen, 2020, Trump's foreign policy is still 'America First' – what does that mean, exactly?, <https://theconversation.com/trumps-foreign-policy-is-still-america-first-what-does-that-mean-exactly-144841>

Lin Justin Yifu, Wang Xin, (2018), Trump Economics And China–US Trade İmbalances, Journal of Policy Modeling, (40) 2018, 579-600

Rampell Catherina, (2018), Opinion: Trump's trade policy is stuck in the '80s — the 1680s, https://www.washingtonpost.com/opinions/trumps-trade-policy-is-stuck-in-the-80s--the-1680s/2018/05/31/f8e2f7c2-6510-11e8-a69c-b944de66d9e7_story.html

Salvatore D., Trumpeconomics: Overview Of Effects On the United States And The World, Journal of Policy Modeling, (40) 2018, 480-488

Scott E. Robert, (2017), Growth in U.S.–China Trade Deficit Between 2001 And 2015 Cost 3.4 Million Jobs, <https://www.epi.org/publication/growth-in-u-s-china-trade-deficit-between-2001-and-2015-cost-3-4-million-jobs-heres-how-to-rebalance-trade-and-rebuild-american-manufacturing/>

Shalal Andrea, (2020), Verilere göre, Trump'ın Tarifeleri ABD Şirketlerine 46 Milyar Dolara Mal Oldu, <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-economy-idUSKBN1Z8222>

Solis Mireya, (2017), Trump withdrawing from the Trans-Pacific Partnership, <https://www.brookings.edu/blog/unpacked/2017/03/24/trump-withdrawing-from-the-trans-pacific-partnership/>

Stiglitz J.E, (2020), Plagued by Trumpism, Social Europe, 2020 - economics.utoronto.ca

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49201327>

<https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2019/august/ustr-statement-section-301-tariff>